

"REVISTA MEDICA RURAL"
UNA PUBLICACIO MEDICA DE BLANES DEL SEGLE XIX

Pere VALLRIBERA I PUIG

Amb el títol de "**Revista Médica Rural. Publicación científica y de intereses profesionales**" aparegué a Blanes una publicació que sortí només els anys 1896 i 1897. Creiem que és massa poc coneguda i, pel seu interès, per la seva categoria científica i per la seva significació dintre del periodisme mèdic, en farem un breu estudi (1).

Era dirigida pels Llicenciats E. ALABERN i M. BALVEY. La seva Redacció estava domiciliada a "Puente de San Pedro, 4, Blanes (Provincia de Gerona)" però era impresa a Barcelona, a la Tipografia "La Académica", de Serra Hnos i Rosell, a la Ronda Universitat, 6. S'editava en un format de 25 per 17 cm. Els seus directors foren metges ben coneguts a Blanes, on hi exerciren un temps:

Enric ALABERN I SAEZ havia nascut el 4 d'octubre de 1858, a Madrid on residien el seus pares, Camil ALABERN, de Barcelona, i Francisca SAEZ, de Madrid. Obtingué el Grau de batxiller a l'"Instituto de San Isidro", el 2 de juliol de 1874, i de seguida començà els estudis de Medicina, també a Madrid, en els cursos 1874-75 i 1875-76. Durant un temps no tenim cap notícia dels seus estudis fins que els reprèn al mateix Madrid i els continua a Barcelona durant els cursos acadèmics de 1881-82, 1882-83 (amb exàmens fets a la Universitat de València), 1883-84, 1885-86 (amb exàmens lliures) i 1886-87. El curs 1894-95 acaba els estudis a Barcelona, aprovant dues assignatures que li restaven, acollint-se a una nova legislació (R.O. 29 agost 1893). Finalment, el 1896 aprova els exercicis per accedir al Grau de Llicenciat en Medicina i Cirurgia, a Madrid. Es, com podem comprovar, el mateix any que funda la "Revista Médica Rural" exercint ja a Blanes (2).

Enric ALABERN fou administrador de la Duana de Blanes i com a tal, el 1898 assistí a Madrid al "IX Congreso Internacional de Higiene y de Demografia", on llegí el treball **Medidas que deben adoptarse en la importación de ciertas aves, como profilaxis de la Psitacosis** (3).

Miquel BALVEY I BAS, l'altre co-director de la "Revista Médica Rural", exercia també a Blanes per la mateixa època. Havia nascut a Cardedeu el 16 de juny de 1877, fill d'Antoni BALVEY, farmacèutic de Cardedeu i de Maria BAS,

de Llinars. Estudia a Barcelona on obté el Grau de batxiller a l'octubre de 1883 començant el mateix any els cursos de Medicina, que acaba el 1889. A Madrid fa els exercicis pel Grau de Llicenciat en Medicina i Cirurgia, que obté amb la qualificació de **Sobresaliente**. Hi ha, però, una nota on es diu que no havia pagat els drets per l'expedició del Títol, tot i que consta al final: "Hoy ejerce la Profesión en Blanes, partido judicial de Santa Coloma de Farnés, provincia de Gerona", datada el 24 d'octubre de 1889 (4).

BALVEY exercí durant temps a Blanes i, com recullen CALBET i CORBELLÀ, fou també autor de diverses publicacions mèdiques entre les que citen **Valor terapéutico de la Seroterapia en la difteria**, editat a Saragossa el 1903. BALVEY ja havia tractat extensament aquest tema, precisament en la "Revista Médica Rural", amb una comunicació apareguda en diversos números de la Revista amb el títol de **Los efectos del suero antidiftérico compulsados con la observación clínica razonada** (5).

La "Revista Médica Rural" era una publicació molt digna, amb un contingut mèdic de prou altura per l'època en què sortia i amb una presentació també ben rebuda. Anem a fer-ne alguns comentaris.

El primer número de la "Revista Médica Rural" sortí el 20 de setembre de 1896, sembla ser que per iniciativa personal dels seus directors, i una mica per sorpresa de tot Blanes. CROUS ens explica que l'Ajuntament no en tenia cap notícia i que rebé la seva aparició trametent un testimoniatge entusiàstic als seus autors (6). L'últim número (7), editat amb la numeració doble de 25-26, sortí el 23 de setembre de 1897. L'ordre cronològic d'aparició de la Revista fou:

Any I. 7 setembre de 1896 - Núm. 1; 23 setembre, Núm. 2; 7 octubre, Núm. 3; 23 octubre, Núm. 4; 7 novembre, Núm. 5; 23 novembre, Núm. 6; 7 desembre, Núm. 7; 23 desembre, Núm. 8

Any II. 7 gener de 1897, Núm. 9; 7 març, Núm. 10-13; 23 març, Núm. 14; 7 abril, Núm. 15; 23 abril, Núm. 16; 23 maig, Núm. 17-18; 23 juny, Núm. 19-20; 23 agost, Núm. 21-24; 23 setembre, Núm. 25-26.

No hi consta en aquest últim número cap referència a un possible final de la Revista: fins i tot, conté una primera part del discurs llegit en la sessió inaugural de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona per Jaume PI I SUÑER sobre "Problema actual de la Patología", on hi ha, al final, la nota "se continuará". Aquesta nota apareix també en altres treballs de la Revista, versemblantment, per tenir ja els originals. No coneixem les causes d'aquesta desaparició, però si sabem que ALABERN se n'havia separat per diferències de criteri amb els altres elements de la junta gestora (8).

Com veiem, l'aparició bisetmanal que s'anunciava al principi passà més tard a

ser mensual. Es digne de destacar que el número extraordinari de l'agost de 1897, que comprenia els números 21-24 tardà dos mesos en sortir i era dedicat íntegrament a Letamendi, que acabava de morir a Barcelona. Ja en farem més endavant uns comentaris.

La "Revista Médica Rural" contenia una sèrie de seccions fixes:

Treballs originals, amb els que començava sempre la Revista i dels que destacaven els fets per metges gironins.

"Revista Médico-Quirúrgica". Estava a càrrec d'ALABERN, que solia recollir notes estrangeres d'interès. També en aquesta secció BALVEY aportava comentaris i consideracions sobre treballs importants apareguts també, i sobretot, a l'estranger. Moltes vegades aquests comentaris constituïen comunicacions en bona part originals.

"Revista Químico-Farmacéutica". Se'n feia càrrec J. VALLES I RIBO, Farmacèutic de Gràcia (Barcelona).

"Revista Médico-Quirúrgica", a càrrec d'E. ALABERN.

"Notas científicas". Eren comentaris, no signats, d'algunes novetats i curiositats mèdiques.

"Miscelánea". Es recollien en aquesta secció notes diverses: acadèmiques, obituari, notes pràctiques, etc.

"Crítica bibliogràfica". Era una secció molt interessant, amb crítiques a llibres recentment apareguts. També donava notícies i relacions de Publicacions rebudes.

"Sección oficial". Recollia una sèrie de notes d'interès: partits mèdics vacants, ordres ministerials, anuncis de premis de diverses Acadèmies mèdiques, etc.

"Parte sanitario local". Era una secció que sortia al final de la Revista on es resumia el moviment demogràfic i els diagnòstics dels òbits produïts. No anava signada però recollia, evidentment, les notes dels metges blanencs.

Les últimes pàgines del número 8, l'últim del 1896, contenen un índex de matèries, notes i treballs publicats durant l'any. Val la pena de remarcar que els treballs originals donen preferència als autors gironins i, sobretot, els deguts als dos Directors. En farem una succinta relació, afegint-hi els treballs apareguts durant el segon any de publicació. Els exposem seguint un ordre cronològic d'aparició:

ARTICLES ORIGINALS

BALVEY I BAS, M. Una pequeña epidemia de viruela en Blanes. Es el primer treball original. BALVEY ens dóna alguns detalls de la vila: ens diu que compta entre 5.500 i 6.000 habitants, que té un clima saludable encara que bastant humit, presenta uns carrers rectes, plans i nets i està "alumbrada por el gas y próximamente por la electricidad, cuya substitución é instalación definitiva tocan a su término". Té estació del ferrocarril de Barcelona a França, està ben assortida d'aigües de mina i compta amb un Hospital i nombrosos edificis oficials. En l'estudi de l'epidèmia exposa tots els casos de verola, que fou portada a Blanes per un mariner que vivia a la Barceloneta (Núm. 1, pàg. 3).

E. ALABERN. La química moderna en España. Es un breu estudi on fa consideracions interessants sobre la cultura científica del país. Manifesta que els noms capdavanters de la Química moderna no són d'aquí, però les seves ensenyances han estat seguides al dia pels nostres químics i acaba dient "En resumen: la Química teórica está aquí a la altura de donde más. Ojalá lo estuviera tanto su enseñanza práctica" (Núm. 1, pàg. 9).

E. ALABERN. Aneurisma de la femoral. Explica el cas del patró d'un vaixell mercant que no accepta el repòs i "después de una imprudente navegación" ha de ser intervingut d'urgència, acabant amb la mort (Núm. 2, pàg. 17).

M. BALVEY Y BAS. Tres casos de hidrocele de la vaginal curados con el método de Wolkman. El treball acaba al número 4. Exposar la tècnica operatòria i els bons resultats obtinguts (Núm. 3, pàg. 33; Núm. 4, pàg. 49).

José CORTILS Y VIETA. Notas históricas sobre las epidemias ocurridas en Blanes. En una nota es fa constar la deferència de l'autor envers la Revista permetent aquesta publicació; a l'acabament consta que La Redacció pensa que aquest treball "podría servir de precedente para el estudio médico-topográfico de la localidad" (Núm. 4, pàg. 51; Núm. 5, pàg. 65).

BALVEY I BAS, M. Los efectos del suero antidiftérico compulsados con la observación clínica razonada. Treball extens que aparegué en els números 7, 8, 10-13, 16, i 17-18, indicant que continuaria. Vegeu nota 5.

E. ALABERN. El Argón. Antecedentes para la monografía de este nuevo componente del aire. Són uns comentaris sobre aquest descobriment (Núm. 8, pàg. 103).

VALLES I RIBO, J. Los indicadores en los análisis volumétricos. Es un estudi extens fet sobre l'obra de G. HALPHEN, amb aportacions originals de VALLES I RIBO (Núm. 8, pàg. 117; Núm. 10-13, pàg. 41).

J. BONIQUET (metge-dentista de Barcelona). **Reimplantación de un diente en circunstancias desfavorables.** Explica el cas d'una dona jove que patí un accident amb precipitació, causa d'un "desprendimiento del incisivo dental derecho, que abandonó por completo su alveolo". Comenta diversos treballs sobre aquesta "reimplantació", que decideix fer aconseguint un bon resultat (Núm. 9, pàg. 1).

Antonio FIGAROLA (Médico-Oculista, Barcelona). **Tratamiento de las úlceras de la córnea.** Es un treball extens, molt interessant, dedicat als metges rurals, on s'exposen els conceptes moderns i els agents usats en terapèutica. Inicia una nova "Sección Oftalmológica" (Núm. 10-13, pàg. 22).

Alvaro PRESTA (Oto-rino-laringólogo, Barcelona) **Dolores de oído.** Exposa un cas clínic del que n'extreu ensenyances. Inicia en la Revista la també nova "Sección oto-rino-laringológica". (Núm. 10-13, pàg. 39).

Francisco de A. SAU (metge de Camprodon). **Bala abandonada en los tejidos.** En un accident es dispara una bala d'un calibre de 9 mm. que queda incrustada en el periné d'un pacient, fill del Dr. SAU. Després d'un tractament d'urgència es decideix deixar el cos estrany ja que no causa cap molèstia. L'autor manifesta: ¿estaría de más hacer una exploración por medio del precioso descubrimiento de Röntgen? Mas ¿cómo hacer aquella exploración en estas localidades? Exposa aquest problema i acaba dient: "Antes que la de las especialidades, parece que se impone otra modificación en el ejercicio de las profesiones médicas, ya que estas exigen hoy al profesor no sólo que sea clínico, sino micrógrafo, químico, electricista y hasta fotógrafo (Núm. 14, pàg.61).

J. VALLES Y RIBO. **El jarabe de yoduro de azufre soluble.** Fa unes consideracions sobre el terme "soluble", ressaltant l'error químic que comporta que els metges continuïn usant-lo (Núm. 15, pàg. 77).

E. ALABERN. **Aplicación terapéutica de los cuerpos al estado naciente.** Qüestiona el que anomena concepte o teoria fàrmaco-dinàmica d'alguns medicaments (Núm. 16, pàg. 93).

F. BARQUER. **Del parto provocado en los casos de albuminuria.** Exposa tres casos que ha tractat l'autor, dels que n'extreu unes interessants consideracions (Núm. 19-20, pàg. 141).

Jaime PI Y SUÑER. **El Problema actual de la Patología.** Recull el discurs llegit a la sessió inaugural de l'any en curs a la Reial Acadèmia de Medicina i Cirurgia de Barcelona (Núm. 25-26, pàg. 237).

J. VALLES Y RIBO. **Investigación de la acetona en orina.** Fa un resum dels

últims procediments apareguts (Núm. 25-26, pàg. 241).

Són també importants algunes traduccions, editades a la Revista, de treballs originals d'altres publicacions. Citarem les més interessants:

DAGINCOURT. Historia de la anestesia (trad. Claudio MASSO Y VERDAGUER). Es un resum en que es fa un estudi de les diverses etapes de l'anestèsia i dels agents anestèsics apareguts (Núm. 5, pàg. 67; Núm. 6, pàg. 83; Núm. 7, pàg. 101).

RICHARD D'AULNAY, G. De la envoltura húmeda en el insomnio de los neurasténicos (Núm. 17-18, pàg. 112).

KOETSLIN, R. Preñez con himen casi imperforado y complicaciones diversas (Núm. 19-20, pàg. 143).

VERRIER. La gimnasia considerada como práctica accesoria de la hidroterapia (Traducido por D. Claudio MASSO Y VERDAGUER), (Núm. 25-26, pàg. 242).

Citem també aquí, pel seu gran interès, un suplement fora de text al final del número 9 i en un full a part:

Suplemento a la Revista Médica Rural. Contribución á los Estudios médico-topográficos.

Estadística Demográfica local. Blanes (Prov. de Gerona). Año de 1896.

Es consideren tres apartats:

Mortalitat: estudiada per sexe i edat, amb un total de 147 òbits, cosa que correspon a un 27 % de població.

Natalitat: legítima, amb un total de 139 (cap d'il·legítima). Correspon a un 26 % aproximat de la població.

Matrimonis: 51

Hem fet una petita recensió dels treballs originals, que són, considerats globalment, de força interès. De les altres seccions fixes de la Revista creiem que les més importants són les escrites amb els títols de "Revista Médico-Quirúrgica" i "Revista Químico-Farmacéutica" aparegudes a partir del número 3. El seu conjunt ens dóna una idea dels conceptes nous en aquests apartats mèdics, triats entre totes les notícies de la premsa mèdica europea. Citarem totes les obres recensades.

REVISTA MEDICO-QUIRURGICA

Núm. 3:

Tumores queloides desarrollados en cicatrices vacuníferas. Nueva teoría microbiana acerca de los mismos

El suero antidiftérico y su empleo en la angina difteroiide escarlatinosa

Caso grave de infección y epidemia propagada por el pico de cierta aves

Tratamiento de las Metritis

Núm. 4:

Caso típico de enfermedad de Hogdkin con extensísimas ulceraciones, curado en dieciocho días.

Los sueros sanguíneos en el tratamiento de las enfermedades

Hidrofobia en un sujeto sin previa mordedura de animal rabioso

"Liquor calcii chloridi" en las metrorragias

Núm. 6

La aloína en pequeñas dosis

Fiebres eruptivas asociadas

Hemoptisis histéricas

Intervención quirúrgica en los traumatismos abdominales

Núm. 9:

Los accidentes debidos al cloroformo

El alcohol en las enfermedades de la infancia

Signo precoz del sarampión

Medios de exploración diagnóstica con aplicación al bazo y á la válvula ileo-cecal

La eucafna como anestésico local

Núm. 14:

La tintura de yodo como antiséptico intestinal

Nuevo tratamiento de la escarlatina grave

El marfil decalcificado en las anastómosis intestinales

Valor diagnóstico del edema unilateral con respecto a las lesiones de la vena cava inferior

Núm. 15:

El dolor de costado en los arterio-esclerósicos y la estenosis de las arterias intercostales

Signo diagnóstico de la uretro-cistitis tuberculosa

El licetol en las afecciones génito-urinarias

Hiperleucocitosis post-flebotómicas y post-revulsivas

Núm. 19-20

Problemas de la alienación mental: el insomnio

Pulmonía gripal curada con las inyecciones de suero artificial

Asfixia local y gangrena simétrica de las extremidades

Estudio clínico y terapéutico del miserere ú obstrucción intestinal

Alimentación en la úlcera redonda del estómago

La holocaina en las afecciones oculares

Embarazo gemelar en útero bicorne

Hemorragias ligadas á la inserción viciosa de la placenta

Tratamiento de la eclampsia

Interesante lesión retiniana en los recién nacidos

De la incontinencia diurna de orina y de la anemia grave consecutivas á la cistitis colibacilar en los niños

Núm. 25-26:

Caries del atlas a consecuencia de absceso ótico

Caso de uremia aguda comatosa

Tratamiento de la pelada

Envenenamientos causados por los hongos

Acción bactericida de la formalina del formaldehido y de sus derivados

Fracturas de la extremidad inferior

Sobre tratamiento de la erisipela

REVISTA QUIMICO-FARMACEUTICA

Num. 3:

Método de Alessandri y Guacini para investigar el ácido nítrico en las aguas potables

Ensayo de la tintura de yodo

Ensayo del cloroformo

Núm. 4:

Investigación del aceite de resina en los aceites industriales

Poción de bromoformo

Determinación de la cantidad de morfina que contiene el opio

Núm. 6:

Necesidad de determinar la acidez total de la orina

Nuevo preparado de brea de hulla y sus aplicaciones terapéuticas

Núm. 14:

Empleo de la antipirina como reactivo de los nitritos

Composición de la goma guta (gutagamba)

Ensayo de la vaselina

Nueva reacción del ácido pícrico

Núm. 16:
Del apiol
Método para dosificar la aloína en el áloes

Núm. 17-18
Ovulos y supositorios á la glicerina solidificada
El creoso-magnesol: modo práctico de administrar la creosota

D'altres seccions, també de gran interès, en farem només unes breus cites, recollint les notes més importants:

CRITICA BIBLIOGRAFICA

RIBAS PERDIGO. Patogenia y tratamiento de la constipación habitual (Núm. 2, pàg. 28).

SUMPSI, J. Belleza del lenguaje y su perfeccionamiento por la filología (Núm. 5, pàg. 72).

BONET Y AMIGO, J. La práctica ginecológica de antaño y la de hogaño (Núm. 5, pàg. 73).

BOTEY, R. La especialización de los estudios laringológicos, rinológicos y otológicos, y sus relaciones con la Medicina y Cirugía generales. Barcelona, Tip. "La Académica", 1896. (Núm. 10-13, pàg. 52).

BALARI Y JOVANY, J. Historia de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona. Barcelona, Tip. "L'avenç", 1895. (Núm. 10-13, pàg. 53).

RIUS Y BORREL, A. (maestro normal). La educación de los niños atrasados, cortos de inteligencia, tartamudos, tardos en el hablar, etc. Barcelona, imprenta de F. Sánchez, 1897. (Núm. 15, pàg. 82).

MAYOL I MIR, Bruno. Hemorragias ligadas a la inserción viciosa de la placenta. Su patogenia y tratamiento (Tesi presentada a Madrid el 5 d'octubre de 1896). Barcelona, Impr. de Salvador Vendrell, 1897. (Núm. 17-18, pàg. 129).

CEBRIAN, Víctor. Concepto general de la Hepatología (Conferencia dada en la Escuela Práctica de Especialidades Médicas de Madrid), Madrid, Imp. de Enrique Maroto, 1897. (Núm. 19-20,, pàg. 161).

PUIGPIQUE, Francisco. Supositorios (Memoria leída en la Academia y Laboratorio de Ciencias Médicas de Cataluña), Barcelona, Est. Tip. de Redondo y Xumetra, 1897). (Núm. 19-20, pàg. 163).

PUJADAS SERRATOSA, Ramon. Estudio clínico y terapéutico del miserere ú obstrucción intestinal. (Tesi presentada a Madrid el 7 de desembre de 1896). Barcelona, Tip. de la Casa provincial de Caridad, 1896. (Núm. 25-26, pàg. 258).

Citem que entre les notes científiques hi trobem també estudis d'altres àmbits, el més important dels quals:

FONTSERE, Eduardo. Nuevas observaciones de Venus, efectuadas los meses de Enero, Febrero y Marzo en 1897 en el Observatorio de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona, (Extracto de la nota presentada á la Real Academia por el Dr. D. Eduardo Fontseré, en la sesión de Abril de 1897). (Núm. 15, pàg. 85).

NOTAS CIENTIFICAS

Són exponent de les novetats en exploracions, investigacions i tractaments. Són notes curtes extretes de les Revistes mèdiques del moment on hi trobem notícies sobre els problemes o avanços demés actualitat. Citem com exemples:

Diagnósticos radiográficos, La iluminación del estómago (Núm. 3, pàg. 43). Otras aplicaciones de la radiografía (Núm. 8, pàg. 121). Efectos producidos por los rayos X en los tegumentos (Núm. 15, pàg. 86). La psitacosis o enfermedad de los papagayos (Núm. 16, pàg. 106).

OBITUARIO

Es recullen els òbits de metges ben coneguts a l'època i sobretot els que exerceixen a terres gironines:

Camil CASTELLS I BALLESPI traspasat el 26 de setembre després d'una llarga malaltia (Núm 5, pàg. 79).

Francesc BONAMUSA, metge de Sant Antoni de Vilamajor (Núm. 8, pàg. 123).

Francesc Xavier SERRA, metge de Canet de Mar (Núm. 9, pàg. 11).

Artur PONJOAN, metge de Calonge. La Revista transmet el dol especialment al seu germà, **Genís PONJOAN**, metge de Tordera (Núm. 14, pàg. 75).

Jaume PI I SUÑER. Morí el 16 d'abril del 1897 a Roses, "donde había ido en busca del reposo necesario á su cuerpo minado por implacable enfermedad"

(Núm. 16, pàg. 106).

Joaquim Maria BERNAT. Morí a Lloret de Mar. Era el Director de l'antic manicomi particular fundat pel seu avi matern, Dr. Francesc CAMPDERA I CAMIN, "de señalada memoria" i també de Lloret (Núm. 17-18, pàg. 136).

Frederic CASTELLS I BALLESPI. Es dona la notícia amb el títol de *Una víctima de la profesión*. CASTELLS morí a causa de la malaltia contreta a Tona on acudí com Inspector Sanitari per lluitar contra una epidèmia de febre tifoide que es produí a aquesta localitat (Núm. 25-26 pàg. 261).

MISCELANEA

"Al doctor DURAN Y BAS". La Revista el saluda com nou Rector de la Universitat de Barcelona (Núm. 2, pàg. 30).

"Nuevas distinciones á un sabio español". El Dr. RAMON Y CAJAL fou nomenat doctor honoris causa per la Universitat anglesa de Cambridge fa un temps i ara ha estat nomenat Catedràtic Honorari de la Universitat alemanya de Wurzburg (Núm. 5, pàgs. 78-79).

"La nueva Facultad de Medicina de Barcelona". Explica la visita a les obres, acompanyats de GINE Y PARTAGAS, llavors Degà, que demostra el seu entusiasme per l'obra (Núm. 14, pàgs. 74-75).

"Colaborador condecorado". Claudi MASSO I VERDAGUER ha estat nomenat Membre titular de la Societat d'Emulació Mèdica de Montpeller (Núm. 14, pàg. 75).

"Consulta Médica". "El Dr. José de MASDEVALL, quien, después de desempeñar importantes cargos en el Cuerpo der Sanidad marítima durante dilatada serie de años, se ha establecido en la ciudad de Figueras, calle del Matadero Viejo, núm. 4, principal" (Núm. 14, pàg. 75).

"El último trabajo del Dr. PI Y SUÑER". Anuncia la publicació a la Revista Médica Rural del seu discurs sobre *El Problema actual de la Patología*. "Creemos así honrar más la memoria del Dr. Pi y Suñer, que emitiendo nuestros falibles juicios sobre su notable obra (Núm. 19-20, pàg. 167).

"Obras completas del Dr. Letamendi". Anuncia, a partir del pròxim any, l'edició de l'obra completa de Letamendi, notícia que fou donada per carta pel Dr. FORNS en nom de la família, en vista del número extraordinari dedicat a Letamendi per la "Revista Médica Rural".

Finalment, pel seu interès anecdòtic, insertarem unes notes aparegudes en

diversos números de la Revista:

"Estudis de Doctorado". Assenyala l'existència de la nova assignatura sobre "Historia de la Medicina", de qui de moment no se sap el catedràtic que l'explicarà perquè "no teniendo similar en los períodos preparatorio y de licenciatura, sería tal vez el mismo Dr. Giné, actual decano, quien por de pronto la inaugurase" (Núm. 8, pàgs. 123-124).

"Libros recibidos". Inserta l'única notícia escrita en català anunciant el llibre "Catalunya trilingüe. Estudis de biologia lingüística per en Joaquim Casas Carbó". Conferència en català pronunciada a l'Ateneu Barcelonès el 20 d'abril de 1896 (Núm.17-18, pàg. 137).

HOMENATGE A JOSEP DE LETAMENDI

A la seva figura li és dedicada íntegrament la Revista del 23d'agost com homenatge després la seva mort, en un volum extens constituït pels números 21 al 24 de la Revista. Es, de fet, un estudi monogràfic de gran interès, del que en farem uns comentaris.

Comença amb una nota signada per E. ALABERN en la que podem llegir: "La muerte del hombre no ha sorprendido a nadie por lo esperada, pero debemos dolernos de la pérdida del sabio genial é incomparable, cuyos esfuerzos tendieron siempre á devolver su pristina pureza al principio hipocrático, mejor diríamos, á resucitarlo entre las modernas generaciones".

També com Homenatge a LETAMENDI s'editen tres dels seus treballs, els quals, després d'una "empresa ardua de elecció", foren:

1. **Orígenes de la nueva doctrina individualista**, que, com s'indica a la "Revista" és un discurs pronunciat a la sessió inaugural del "Círculo médico-reformista" de Madrid el 2 de maig de 1882.

2. **Las especialidades en Medicina**. Es el discurs d'apertura de la "Escuela práctica de Especialidades médicas" de Madrid. Com consta, signat per La Redacció, "Van, á título de profesión de fe médica, la primera, y de último trabajo publicado, siquiera su mérito no alcance al de otros del autor, la segunda".

3. **Introducción al cultivo de idiomas en general y del griego en particular**. Aquest treball consta en l'obra de LETAMENDI *Elementos de Lexicografía griega con aplicación al tecnicismo médico*, Madrid, Tip. de Eduardo Cuesta, 1881. El Jurat de la Revista manifesta que aquesta obra fou elegida com a home de lletres i, sobretot, com a lingüista, faceta en la que tant es distingí LETAMENDI.

Finalment, amb el títol de "LETAMENDI artista" s'edita la seva coneguda Proclama cursi, amb el facsimil de la seva signatura.

L'edició d'aquests treballs és precedida per una breu biografia, triada per la Redacció, que la justifica amb les següents paraules: "Para la biografía, que debía naturalmente preceder á todos los trabajos, hemos preferido la escrita en ocasión solemne (para los funerales en vida, como acertadamente dice el autor) por el catedrático BATLLES, sucesor de LETAMENDI en el profesorado de Anatomia de Barcelona, en la seguridad de que habrán de agradecérmolos nuestros lectores". Es un discurs llegit per Marià BATLLES I BERTRAN DE LIS en la solemne sessió apologètica, celebrada a la Facultat de Medicina de Barcelona, amb motiu de la colocació d'un bust de LETAMENDI al costat del de GIMBERNAT a la nova sala de dissecció. El discurs acaba amb les següents paraules: "Hemos terminado estos funerales en vida, como él dice: concluyamos, pues, y saludemos con efusión y con cariño y descubrámonos con veneración y con respeto ante la gigantesca personalidad de Letamendi: ante el Hipócrates del siglo XIX".

Finalment, com epíleg, consta un treball del doctor Antonio ESPINA CAPO (9), on estudiava la relació mútua de les tres figures mèdiques espanyoles més sobresortints que havien desaparegut a l'últim terç de segle i "que han marcado una nueva dirección á los estudios y á las ideas médicas en España: D.Tomás Santero, D. Pedro Mata y D. José de Letamendi". Al treball hi ha una fotografia de Letamendi. Acabarem amb dues notícies interessants, aparegudes a la Revista en dos anys consecutius i que són exponents de l'estima i la consideració de tot Blanes cap a la nissaga OMS, parlant del'últim doctor de la família:

"Apertura de curso académico. Verificóse esta solemnidad, con el ritual de costumbre, en la Universidad de Barcelona... El Sr. Secretario general leyó la acostumbrada memoria y lista de alumnos premiados. Por cierto que entre ellos está un hijo de esta villa, nuestro amigo y suscriptor D. Francisco Javier Oms, á quien cordialmente felicitamos por la merecida distinción de que ha sido objeto en las asignaturas de Clínica médica y quirúrgica, primer curso. Heredero dicho señor de un nombre que en los anales sanitarios de esta pequeña localidad y sus contornos adquiriera merecida fama, no dudamos ha de saber mantener ese nombre á igual altura cuando, dentro de poco, podamos contar al que lo lleva entre nuestros compañeros" (Núm. 3, pàg. 44)

"Nuevo colega. Recientemente graduado nuestro estimado amigo don Francisco Javier Oms, ex-alumno interno, por oposición, de la Facultad de Medicina de Barcelona, le estrechamos la mano con el doble motivo de haberse licenciado y venir además á establecerse en esta su villa natal, donde le auguramos una lucida y numerosa clientela". (Núm. 25-26, pàg. 262).

NOTES

1. La seva existència és recollida per CALBET I CAMARASA, Josep M. *Prensa Médica en Cataluña (hasta 1900)*. Tesi Doctoral, 1967, pàgs. 601-602. Inèdita. També per MOCHOLI RIPOLL, Núria; SORNI ESTEVA, Javier. *Localización de publicaciones periódicas españolas de interés farmacéutico editadas hasta 1900 en Bibliotecas de Barcelona*, Universidad de Barcelona. Facultad de Farmacia, 1989, 52. I últimament per CROUS I COLLELL. *Blanes, cronología histórica, segle III a.C.-segle XX*, Ajuntament de Blanes, 1994, 263.

2. *Arxiu General i Històric Universitari*. Universitat de Barcelona(A.G.H.U.B.). Expedient acadèmic personal.

3. CALBET I CAMARASA, Josep M.; CORBELLA I CORBELLA, Jacint. *Diccionari biogràfic de Metges Catalans*, Fundació Salvador Vives Casajuana - Seminari Pere Mata, Barcelona 1981, I, 64.

4. A.G.H.U.B. Expedient acadèmic personal.

5. "Revista Médica Rural", N° 6 (23 novembre 1896), pàgs. 81-82; N° 7 (7 desembre 1896), pàgs. 97-103; N° 8 (23 desembre 1896), pàgs. 113-116; N°10-13 (7 març 1897), pàgs. 13-22; N° 16 (23 abril 1897), pàgs. 93-102; N°17-18 (23 maig 1897), pàgs. 109-112. L'article acaba amb la nota "se continuará", pero en els dos volums següents -els últims apareguts posteriorment- no hi ha cap més text que continui el treball.

6. CROUS, Op. cit. pàg. 263.

7. Hem estudiat exemplars dels diversos números de la Revista (de l'1 al 26), existents en les Biblioteques de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona i en la de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, sense que n'hàgim pogut trobar cap número posterior. Creiem, com CALBET I CAMARASA, que no se'n publicà cap més.

8. En una nota apareguda a "El Criterio Católico de las Ciencias Médicas" d'abril de 1898, pàgina 1328, llegim textualment: "El Dr. Alabern nos dice que, por diferencias de apreciación, se ha separado de la dirección de la "Revista Médica Rural" de Blanes. Lo sentimos". Aquesta notícia, donada poc després de l'aparició de l'últim número de la Revista, és molt suggestiva de ser la causa d'aquesta desaparició.

9. A. ESPINA. ¡LETAMENDI! "Revista de Medicina y Cirugía prácticas", 1897, Tomo XLI, 43-46.